

НАВАГРУДСКАЯ БІБЛІЯТЭКА СЯМЕЙНАГА ЧЫТАННЯ: ГРАНІ ТВОРЧАСЦІ

Загадчыца
Навагрудскай бібліятэкі
сямейнага чытання

Дэвіз Навагрудскай бібліятэкі сямейнага чытання – «Сямейнаму чытання – наша шанаванне!». Адною з прыярытэтных задач нашай бібліятэкі з’яўляецца садзейнічанне зараджэнню і падтрымцы традыцый сямейнага чытання. Кожным сваім мерапрыемствам ці выставай мы спрыяем выхаванню ў іх павагі да кнігі, любові да чытання. Кніжныя выставы, якія ладзяцца ў бібліятэцы, звычайна прадстаўлены выданнямі, цікавымі як для дзяцей, так і для дарослых. Сярод выстаў: «Бібліятэка сямейнага чытання – тэрыторыя сямейнага шчасця», «Чыталі нашы мамы, чыталі нашы таты», «Ладушкі-ладушкі, што читали бабушкі» і інш. Яны даюць магчымасць і дзецям, і бацькам дапамагаць адзін аднаму ў выбары кніг, абменьвацца ўражаннямі аб прачытаных творах. Што можа быць лепей, бліжэй, радней за тых людзей, якія збіраюцца разам і з захапленнем пражываюць займальныя гісторыі літаратурных герояў. Менавіта такая вось еднасць бацькоў, дзяцей і бібліятэкі выконвае выхаваўчую функцыю.

Поспех Навагрудскай бібліятэкі сямейнага чытання цалкам залежыць ад бібліятэкараў, іх прафесіяналізму, кампетэнцый і прадбачлівасці. Яны цесна супрацоўнічаюць з маладымі сем’ямі, якія гадуць дзяцей, настаўнікамі і выхавацелямі, якія іх навучаюць і выходзяць. У бібліятэцы наладжаны ўстойлівыя сувязі не толькі са школамі, але і з дашкольнымі ўстановамі, бо менавіта тут выходзяць будучыя наведвальнікі бібліятэкі. У свой час выдатнай ідэяй было стварэнне ў бібліятэцы Казачнага куфэрка для дзіцячых садкоў горада. У гэтым куфэрку змяшчаюцца самыя цікавыя

Сямейнаму чытання – наша шанаванне

казкі. А галоўныя тут – казачныя героі Дамавічок Кузька і яго сябры Іван Царэвіч з Васілісай Прэмудрай, Коцік Мурзік з Лісічкай Хітрычкай, вожык Шуршуля, Курачка Пяструшка. Дзеці заўсёды чакаюць гэтых сустрэч. Бо знаёмыя і любімыя лялькі раптам ажываюць, пачынаюць гаварыць і рухацца. Маленькія наведвальнікі хутка ўключаюцца ў спектакль: з захапленнем дапамагаюць Шуршулі знайсці на старонках кніг схаваныя адгадкі, а Івану Царэвічу – перамагчы цмока, адгадаўшы заданні крыжаванкі; дапамагаюць Кураццы знайсці лішняе яечка ў гульні «Хто лішні?», выконваюць даручэнні і даюць парады. А яшчэ адгадваюць казачныя прадметы, якія схавалі ў куфэрку Кузька з сябрамі (клубок, люстэрка, іголка, яблык і г. д.). Усё гэта пераносіць дзяцей у казачны, займаль-

ны свет і, вядома, выклікае жаданне пабачыцца з героямі зноў.

Фарміраванню ўстойлівай цікавасці дашкольнікаў да кнігі садзейнічаюць і іншыя мерапрыемствы, якія ладзяцца ўжо ў сценах бібліятэкі. Так, дзецям, якія наведаль бібліятэку ўпершыню (часта гэта адбываецца не з бацькамі, а з выхавацелямі дзіцячага садка), мы прапануем стаць удзельнікамі цікавых экскурсій «Вас вітае Краіна Чыталія!», «Запрашаем у Кніжкін Дом», «Библиотека – место, где спрашивать уместно», падчас якіх бібліятэка прадстаўляецца ў выглядзе горада, дзе ёсць вуліцы (раздзелы фонду), дамы (стэлажы), асобныя кватэры, дзе жывуць людзі-кнігі і пад адпаведнай літарай можна пасяліць і сваю сям'ю. У гульнёвай форме дзеці вучацца правілам карыстання бібліятэкай і беражлівым адносінам да кнігі як выніку працы многіх людзей.

Наступнай катэгорыяй нашых чытачоў з'яўляюцца дзеці малодшага школьнага ўзросту. Гэтай аўдыторыі карыстаўнікаў прапануецца марафон «Кніжная прышчэпка», каб выклікаць у іх устойлівую цікавасць да кнігі і чытання, «прышчапіць» навыкі работы з літаратурай, навучыць арыентавацца ў бібліятэчнай і інфармацыйнай прасторы, выхаваць «звычку да бібліятэкі». Асноўны прынцып марафону – пазнанне праз гульню. Кожнае мерапрыемства цікавае па змесце, нядоўгае, карыснае і абавязкова ў гульнёвай форме. Тут варта нагадаць літаратурную вандроўку «Паэзія дабрыні» па творчасці Агніі Барто, літаратурную гульню «Біблія-дартс», дзень чытацкіх захапленняў «Прачытай сам – парайсябрам!», пазл-турнір «Да якой казкі гэтыя падказкі?», святочную праграму «Навагодні настрой», конкурсна-гульнёвую праграму «Мы будзем сказкі узнаваць, шутить, отгадывать, играть», «Вясёлае біблія-падарожжа па казачных старонках», «Дзень вясёлых задум», этна-вандроўку «Па ручніку, што з роднай хаты, мы пазнаём сваю Радзіму». Да месца тут успомніць і лялечныя пастаноўкі «Мойдадыр», «Казка пра рыбака і залатую рыбку», «Як Іван Царэвіч Васілісу ратаваў», «Дзед Мароз і Каза-Дзераза», «Залатое яечка» і іншыя бібліятэчныя мерапрыемствы, якія заўсёды выклікаюць непадробныя эмоцыі ў дзяцей.

У Навагрудскай бібліятэцы сямейнага чытання працуе арт-студыя «Фабрыка ідэй».

У гасцях у Майдадыра

Творчыя заняткі сталі часткай амаль кожнага мерапрыемства. Дзякуючы ім юныя чытачы вучацца майстраваць паштоўкі-вішаванкі ў розных тэхніках (квілінг, скрапбукінг, тарцаванне, стужкавая і сілуэтная аплікацыя і інш.), а таксама маляваць і ствараць вырабы (упрыгожванні, ёлачныя цацкі, аб'ёмныя кампазіцыі з паперы і прыродных матэрыялаў, рамкі для фота, лялькі для тэатра і інш.).

У бібліятэцы праводзяцца арт-вернісажы, прысвечаныя святам. Напрыклад, арт-вернісаж «Мая Беларусь» пазнаёміў з малюнкамі чытачоў, якія створаныя як аўтарскія ілюстрацыі да літаратурных твораў пра нашу прыгожую Радзіму, а занятак «Возьмем в руки краски, нарисуем сказки» пераканаў у тым, што кожны чытач бачыць вобраз персанажаў па-свойму. Усім запомніўся і «ФевроМарт – праздник наших пап и мам», і ўдзел у абласным чэленджы #мамеАрт. Акрамя таго, зацікаўленасць дзяцей і бацькоў дала штуршок для арганізацыі творчай прасторы ў бібліятэцы – акрамя заняткаў у арт-студыі створаны арт-куток, дзе ёсць усё неабходнае для рэалізацыі творчага патэнцыялу.

Самым вялікім і значным момантам у рабоце арт-студыі «Фабрыка ідэй» стала творчая пляцоўка «Карагод Лялек». Пачалося ўсё з літаратурнага этна-падарожжа «Каб жыла культура продкаў», падчас якога,

Арт-вернісаж «Мая Беларусь»

захапіўшыся ідэяй захавання памяці пра мінулае і адраджэння культурнай спадчыны нашага народа, бібліятэкары разам з маленькімі чытачамі зрабілі лялькі-абярэгі з нітак. З цягам часу калекцыя самаробных лялек папоўнілася лялькамі, зробленымі ў арт-студыі, а таксама змайстраванымі дома чытачамі. Лялечны карагод – сапраўднае ўпрыгожванне нашай бібліятэкі. Лялькі-абярэгі, беларускія народныя лялькі, лялькі з літаратурных твораў, створаныя ў розных тэхніках, выклікаюць непадробны інтарэс у наведвальнікаў бібліятэкі, дарослых і дзяцей.

Што тычыцца чытачоў сярэдняга і старэйшага школьнага ўзросту – гэта тая катэгорыя чытачоў, з якой у бібліятэцы вядзецца сур'ёзная работа па выхаванні грамадзянскасці і патрыятызму, высокіх маральных якасцей, эстэтычнага густу. Мы разумеем, што любыя намаганні будуць мець плён, калі яны не разавыя (час ад часу), а сістэматычныя. Менавіта таму ў бібліятэцы быў распрацаваны праект «Чытай пра край». У яго межах з форм масавай работы найчасцей выкарыстоўваюцца агляды літаратуры, літаратурныя гадзіны, гістарычныя і патрыятычныя ўрокі, гутаркі і нават гульнёвыя формы – віктарыны, конкурсы, акцыі, творчыя лабараторыі. У тэму праекта лагічна ўпісваюцца і мерапрыемствы, якія выходзяць мужнасць, любоў да Радзімы і гатоўнасць яе абараняць. Сярод іх урок-рэквіем «Агеньчык памяці», патрыя-

тычны ўрок «Пра герояў былых часоў», відэа-рэквіем «Возвращаясь памятью к войне».

Асаблівую ўвагу варта звярнуць на мерапрыемствы, якія распавядаюць юным чытачам пра ваеннае мінулае малой радзімы – Навагрудчыны, якая, як і ўся Беларусь, пацярпела ў гады Вялікай Айчыннай вайны. Найбольш яркай у гэтым сэнсе стала гістарычная гадзіна «Памяць і боль Навагрудскай зямлі», на якой выступіў вядомы краязнаўца М.П. Гайба, які праз фотаздымкі часоў Вялікай Айчыннай вайны паказаў жахі генацыду і халакосту на Навагрудчыне. Факты, якія былі прыведзены ў ходзе мерапрыемства, узрушылі дзяцей, прымусілі іх суперажываць ахвярам вайны, падзяліцца гісторыямі сваіх сем'яў, якія

перадаюцца з пакалення ў пакаленне.

Сярод значных сацыякультурных мерапрыемстваў хочацца адзначыць цыкл сустрэч у бібліятэцы «Чытаем добрыя кнігі». На гэтыя мерапрыемствы мы запрашаем святароў праваслаўнай царквы. Звычайна размова ідзе пра кнігі і перыядычныя выданні, якія карысна чытаць у розным узросце: пра дабрыню і міласэрнасць, талерантнасць, духоўны подзвіг нашых суайчыннікаў. Напрыклад, непадробную цікавасць ва ўдзельнікаў мерапрыемства выклікала гісторыя юнака-навагрудчаніна, выратаваўшага жанчыну, якая правалілася пад лёд (матэрыял быў надрукаваны ў перыядычных выданнях).

У межах дадзенага цыкла праводзяцца гадзіны дабыні «Слова добрае – «Дзякуй»», «Навучы сваё сэрца дабыні»; шчырыя размовы «Давайце жыць дружна», «Дружба пачынаецца з усмешкі» і інш.

Навагрудская бібліятэка сямейнага чытання цесна супрацоўнічае з праваслаўнай царквой у межах мэтавай праграмы «Духоўнасць і кніга». Яна прымае актыўны ўдзел у мерапрыемствах Навагрудскай епархіі ў межах Тыдня праваслаўнай кнігі. Яго ўрачыстае адкрыццё праходзіць менавіта ў нашай бібліятэцы. Сталі добрай традыцыяй штогадовыя наведванні бібліятэкі і яе чытачоў хрыстаславамі ў час калядных свят, святочных калядных і пасхальных выстава-кампазіцыі. Гэтыя сур'ёзныя намаганні бібліятэкараў у справе духоўнага выхавання

юных чытачоў былі адзначаны Падзякай ад Архіепіскапа Навагрудскага і Слонімскага Гурья (2022).

Навагрудская бібліятэка сямейнага чытання вядзе работу са спецыяльнай школай-інтэрнатам г. Навагрудка для дзяцей з цяжкімі парушэннямі маўлення, парушэннямі псіхічнага развіцця і цяжкасцямі ў навучанні. З гэтай катэгорыяй чытачоў установа праводзіць шматлікія мерапрыемствы, арганізоўвае выставы іх малюнкаў і вырабаў, ладзіць творчыя майстэрні, паказвае ім лялечныя спектаклі і тэатралізаваныя прадстаўленні. Мерапрыемствы праходзяць сумесна з іншымі дзецьмі, што стварае ўмовы для пашырэння кантактаў, завязвання новых адносін, атрымання вопыту ў зносінах у свабоднай творчай атмасферы.

У гэтым кантэксце быў распрацаваны спецыяльны праект «Лепшыя лекі – кнігі нашай бібліятэкі», які атрымаў бібліятэрапеўтычную накіраванасць. У аснове праекта – кнігатэрапія з элементамі гульні і тэатралізацыі, накіраваная на павышэнне цікавасці да кніг і развіццё творчага патэнцыялу дзяцей з абмежаванымі магчымасцямі. Кожная сустрэча суправаджаецца гульнёвымі праграмамі, творчымі заняткамі і абавязковай рэфлексіяй, калі дзеці могуць пакінуць свой дрэнны настрой у скрыначцы, а ўзяць з сабой добры.

Мэце навучання дзяцей свабодна выказваць свае думкі і пачуцці, разважаць пра жыццё, узаемадзеянні людзей садзейнічалі «Сеансы казкатэрапіі», «Сустрэчы з казкай», «Вясёлыя падарожжы па казачных старонках», казачны карнавал «С мой ласкі – всем по сказке» на свежым паветры.

У аснову гульні-віктарыны «Жыць у згодзе з прыродай», «Літаратурнай сцяжынкі ў свет дзіўнай прыроды» былі пакладзены ідэі атрымання дзецьмі ўяўленняў пра ўзаемасувязі чалавека і прыроды, развіцця назіральнасці, увагі, памяці, суперажывання і беражлівых адносін да ўсяго жывога. Можна ўявіць, якія пачуцці атрымлівалі юныя навагрудчане, калі сустракаліся ў бібліятэцы з жывой кошкай і іншымі хатнімі жывёламі падчас выставы «Дзікія, дамашнія – усе такія важныя».

Для дзяцей створаны пальчыкавы тэатр, дзе кожны ўдзельнік – гэта і творца, і актёр, і глядач.

Супрацоўнікі Навагрудскай бібліятэкі сямейнага чытання ў канцы сваіх мерапрыемстваў абавязкова дораць дзецям невялікія падарункі. Наша ўстанова штогод прымае ўдзел у навагодняй акцыі «Нашы

дзеці», падчас якой бібліятэкары і чытачы збіраюць для выхаванцаў школы-інтэрната «Скрыначку дабрыні» з падарункамі, канцтаварамі і прысмакамі. Супрацоўнікі спадзяюцца, што і гэтыя акцыі, дабрачынныя дзеянні пакінуць добры след у душах дзяцей, прыемныя ўспаміны пра бібліятэку.

Раніца. 9 гадзін. Бібліятэка ажывае. Праца пачынаецца. А вось і першыя чытачы – і маленькія, і дарослыя. Мы з імі непадзельнае цэлае. Наша праца – гэта штодзённыя зносіны. Рэдка хто з чытачоў здае кнігу моўчкі! Абменьваемся думкамі, разважаем аб прачытаным.

Навагрудская бібліятэка сямейнага чытання знайшла ў гэтым няспынным руху свой стыль працы. Нефармальны, зацікаўлены падыход да кожнага чытача стаў нашай візітнай карткай. Як вынік – выдатны чытацкі актыў, стабільныя паказчыкі работы і станоўчы імідж бібліятэкі.

Мы імкнёмся не толькі павысіць цікавасць карыстальнікаў да літаратуры, але і спрыяць згуртаванню сям'і, узбагачэнню сямейных зносін з дапамогай кнігі і мерапрыемстваў. Мы збіраемся ў бібліятэцы разам, каб абмяркаваць пытанні падтрымкі традыцый сямейнага чытання. Як прыклад – сямейны чытаймер «У нас в семье все дружат с книгой», кніжны хіт-парад «Кнігі нашых мам і тат», «Бібліятэка сямейнага чытання – тэрыторыя сямейнага шчасця» і інш. Выдатным прыкладам супрацоўніцтва служаць традыцыйныя «салодкія сталы» ў час святкавання Тыдня сямейнага дабрабыту. Падчас адной з такіх сустрэч, пазнаёміўшыся з кнігамі «Святы і абрады беларусаў» і «Беларуская кухня», было прынята рашэнне паспаборнічаць у прыгатаванні бліноў. Так і адбылася бібліятэчная Масленіца, якая стала традыцыйнай у нашай установе. У Міжнародны дзень сям'і пад дэвізам «Сям'я – гэта тое, што з табой назаўжды» ў бібліятэцы праходзіць акцыя «Белы рамонак».

Дэвіз Навагрудскай бібліятэкі сямейнага чытання «Сямейнаму чытання – наша шанаванне» адлюстроўваецца ў кожнай старонцы бібліятэчнага жыцця ўстановы, а самыя адметныя падзеі – на сайце нашай установы (<https://gorbibl.nov-centr.of.by>).

Summary

The article presents the activities of the family reading library of Novogrudok.